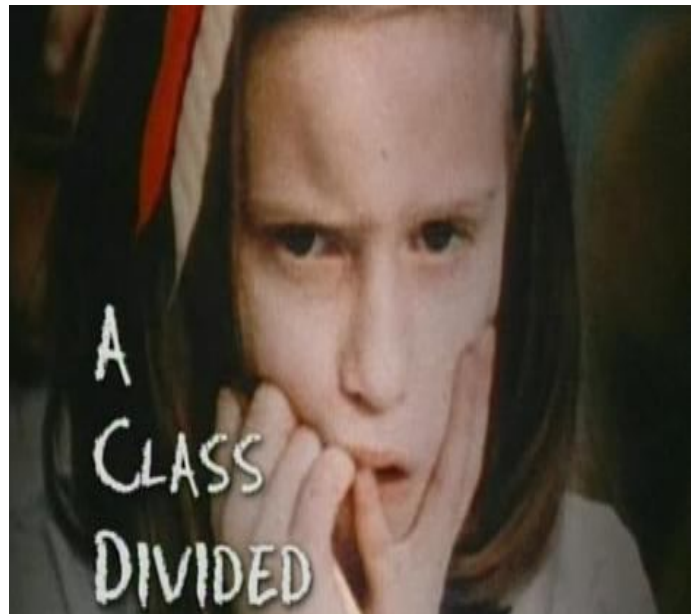

het slimme onbewuste

03/04/2010 | Marcel Schmeier M SEN | www.onderwijsgek.nl

Onderwijs aangepast op het kind. Rekening houden met verschillen. Individuele leerlijnen en handelingsplannen speciaal voor het kind geschreven. Het klinkt allemaal heel warm en sociaal. Wij leveren maatwerk. Vrijwel alle basisschoolleerkrachten zullen beamen dat dit gelijk staat aan goed onderwijs.

Maar hoe is dit beeld tot stand gekomen? Waar is het op gebaseerd? Vijftien jaar is dit beeld opgelegd door onderwijsvernieuwers, het ministerie van onderwijs, de vakbladen, adviesbureaus en onderwijskundigen. We handelen er blind naar als leerkrachten.

Leerkracht Jane Elliot voerde in de jaren zestig van de vorige eeuw een spraakmakend experiment uit in haar klas. Ze maakte een dag lang onderscheid tussen kinderen met blauwe en bruine ogen. Blauwe ogen waren slimmer en beter. De gevolgen waren dramatisch voor de sfeer in de groep: er werd gepest en getreiterd. De kinderen volgden het beeld en de verwachtingen van hun leerkracht. Op het plein hingen de bruine ogen zielig tegen de muur en in de klas keken ze stilletjes voor zich uit. Verschrikkelijk!

De volgende dag vertelde Elliot de klas dat zij zich vergist had en draaide de rollen om. De blauwe ogen werden als dom betiteld en hadden minder privileges dan de bruine ogen. Zij reageerden nog heftiger op hun afgenomen waardigheid.

Tijdens deze twee dagen liet Elliot de kinderen kaartjes lezen. De bruine ogen deden hier de eerste dag 5 min. 30 sec. over en de tweede dag 2 min. 30 sec. Er was feitelijk niets veranderd, enkel de verwachtingen waren hoger. De blauwe ogen daarentegen lazen de eerste dag de kaartjes in 3 min. 0 sec. en de tweede dag hadden ze hiervoor 4 min. 18 sec. nodig. Ze waren bestempeld als minder intelligent en gedroegen zich conform.

Over het experiment is veel geschreven vanwege het controversiële karakter. Bekijk de hele documentaire alvorens je een mening vormt, kan ik aanraden.

Trots was ik op mijn kinderen die allemaal AVI-M3 beheersingsniveau hadden behaald halverwege het jaar. Slechts twee kinderen hadden M3 instructieniveau. Ook best goed, maar toch. Zij moesten daarom boekjes op M3-niveau lenen uit de klassenbibliotheek om ook beheersingsniveau te halen. De andere kinderen mochten hogere niveaus lenen.

Halverwege de ochtend kreeg Marietje buikpijn. Ze bleef klagen en moest zelfs even gaan liggen. Daarom belde ik moeder die haar kwam ophalen. De volgende dag was Marietje alweer op school gelukkig. Moeder vertrouwde me toe dat ze bang was dat ze niet naar groep 4 kon.

Ik kon me wel voor mijn kop slaan! Ik stelde lagere eisen en verwachtingen aan twee kinderen in mijn groep. In mijn schrijfsels roep ik dat we hoge verwachtingen moeten hebben, maar ik had zelf niet weten te ontsnappen aan het slimme onbewuste. Zie hier de kracht.

“In mijn schrijfsels roep ik dat we hoge verwachtingen moeten hebben, maar ik had zelf niet weten te ontsnappen aan het slimme onbewuste.”

Waarom maken we anno 2010 onderscheid naar niveau? Onderscheid naar verwachtingen? Onderscheid tussen kinderen?

Het is onmogelijk om aan te sluiten op dertig verschillende individuen in een schoolklas. Slechts een klein deel van de beste leerkrachten is in staat om drie niveaus goed te bedienen. De gemiddelde leerkracht is slechts in staat twee niveaus te bedienen. Teveel niveaus verlaagt de instructietijd bovendien drastisch. En dat terwijl instructie een essentieel onderdeel is van een effectieve les is.

In de literatuur is geen enkel bewijs te vinden dat individuele handelingsplannen werken. Integendeel: risicokinderen presteren beter als zij meedoen met de groepsinstructie. Wel hebben zij méér instructie en inoefening nodig om hetzelfde minimumdoel te halen als hun klasgenootjes: verlengde instructie en pre-teaching. Dit is ook veel beter te organiseren en te behappen voor de leerkracht dan individuele handelingsplannen. Stel je eens voor hoeveel ruimte en lucht dit geeft. Dit komt de kinderen ook weer ten goede.

Uit internationaal onderzoek blijkt dat convergente differentiatie de leerprestaties verhoogt en vooral het aantal uitvallers vermindert: rekening houden met verschillen zonder kinderen op te geven. In ons omringende landen is het ouderwets om remedial teaching te geven in de zin van andere uitleg en een apart programma. Daar worden de specialisten ingezet om in de klas te ondersteunen. Preventie in plaats van schade herstellen.

Het stellen van lagere doelen voor groepen kinderen is ethisch onjuist. Het maken van niveaugroepen is desastreus voor de eigenwaarde. Toch gebeurt het iedere dag op heel veel basisscholen. Vanuit een goed hart en een goede gedachte, maar gefopt door het slimme onbewuste.

Dit is een reactie op een column van Jeroen Goes:

<http://j.mp/dCy6Fx>

Jane Elliot (zie tweede filmpje):

<http://j.mp/wcf9>